

Senyories i propietat

Isabel Moll, Javier Palao, Mariano Peset,
Pedro Ruiz Torres i Pegerto Saavedra

65

Senyories i propietats

2010

ISABEL MOLL / JAVIER PALAO / MARIANO PESET
PEDRO RUIZ TORRES / PEGERTO SAAVEDRA

Senyories i propietat

Hem reunit ací cinc estudis sobre senyories i propietat a Espanya. No pretenem fer una visió general des dels diferents territoris i cronologies, que en pàgines tan escasses conduiria a generalitzacions ja conegudes. Vam acordar que era millor que cadascú triés el tema al seu gust, dins de l'àmbit de la senyoria, que ens va proposar la revista *Afers*. Era el més oportú, ja que d'aquesta manera l'investigador no es veu forçat a desviar-se de la seua tasca i pot presentar noves dades i interpretacions dintre d'una anàlisi atractiva. Així mateix, vam pensar distribuir els estudis sobre les diverses zones de la península, però no va poder ser. Siga com siga, com que no intentem donar un panorama general, això tampoc no importa gaire.

Isabel Moll parteix de treballs seus, realitzats fa vint anys, i estableix els avenços que hi ha hagut des d'aleshores. Desentrona els peculiars caràcters del règim senyorial mallorquí i la seua transformació en els anys liberals, la desamortització i la desvinculació, els delmes i les formes d'explotació de la terra mitjançant censos i arrendaments.

Javier Palao explica l'origen de la norma de Felip V el 1708, que, després de la derogació dels Furs de València, reintrodueix la senyoria alfonsina al regne. Les confiscacions de béns eclesiàstics i les pugnes polítiques del moment van propiciar la reviviscència del vell fur d'Alfons IV a les Corts del 1329 per acontentar la noblesa aragonesa.

Mariano Peset examina diversos processos judicials sobre successió de senyories valencians de l'advocat Josep Nebot, a qui aconsellava Gregori Maians, és a dir, la pràctica jurídica de mitjan segle XVIII que anys després canvia i es simplifica notablement.

Pedro Ruiz estudia el suposat radicalisme que va comportar la recuperació de la qüestió de les senyories als plans de reforma agrària dels governs d'Alcalá Zamora i de Manuel Azaña al començament de la Segona República, planteja en quina mesura el problema senyorial era o no present anteriorment en altres propostes de reforma agrària (Joaquín Costa, Fernando de los Ríos, el socialisme marxista de principi de segle) i compara les idees pel que fa al cas de García Ormaechea i del vescomte d'Eza el 1932.

I, finalment, Pegerto Saavedra se centra en les senyories monacals de Galícia a l'edat moderna a les quals ha dedicat diverses investigacions. És evident que les seues rendes suposaven una bona part del producte agrari. Analitza la seua dimensió, així com també la suma i composició dels seus ingressos en diners o en espècie: delmes, emfiteusis i arrendaments, censos, «juros», drets senyorials..., i la seua evolució al llarg del segle XVIII.

Hi ha cap raó per tornar a les senyories i a la propietat? Fa anys era un terreny que molts historiadors freqüentàvem, amb plantejaments generals o en documentades monografies. En història econòmica o en història del dret tot era donar-li voltes al feudalisme i a la senyoria, als diversos tipus de propietat, si hi havia o no refeudalització... Avui ha disminuït l'interès i els historiadors hem passat a altres qüestions. Sens dubte aquella atenció provenia de visions marxistes o no de la història, com ara les de Marc Bloch o de Noël Salomon... En història del dret, siga quina siga la formació de l'investigador, la senyoria i la propietat són elements essencials per conèixer una època, encara que no abunden els estudis pel que fa al cas. En història econòmica sembla que molts han decidit que els segles de l'edat moderna interessin poc, i prefereixen èpoques més properes.

Aquest enfonsament de la bibliografia sobre la senyoria i les propietats sembla estar relacionat amb l'enfonsament de l'URSS a la fi dels anys vuitanta del segle passat. La correlació entre aquell esdeveniment i el descens de la historiografia marxista és evident. Però com pot ser que les possibilitats d'interpretació de la història que hi ha en Marx s'obliden per la caiguda d'un règim o d'un partit...? O era tan sols una moda historiogràfica passatgera? La veritat és que altres modes han reemplaçat aquelles anàlisis. En reunir ací aquests treballs, estarem simplement conreant nostàlgies de joventut? Creiem que no: la importància de les senyories en l'economia i en l'estructura del poder és evident, ahir i avui.

Hem volgut assumir tots aquesta presentació col·lectiva, com a protesta per a diferenciar-nos de tantes que s'han produït en els darrers temps, acompanyades d'abreviatures: (dir.), (ed.), (coord.)... O bé: «edició de» o «a cura de», que atribueixen un conjunt de treballs a una persona que, en ocasions, ni tan sols es digna a escriure unes pàgines. De vegades podria acceptar-se: si es tracta d'una obra dissenyada perquè abraça diverses qüestions entrelaçades entre si, en aquest cas hi ha un treball d'organització i distribució que es pot reconèixer. Però en la majoria dels casos quan el «dirigent» o «coordinador» es limita a cridar algunes persones, pagar el viatge i les

dietes en una reunió o congrés i ocupar-se'n de la impressió, ¿no n'hauria prou amb un pròleg o presentació? En els vells temps la solució era encara més rude: es treballava amb «negres» i se signava per endavant, *quia nominor leo...* Ara és més subtil: es nota que és una importació, no un invent hispà. Si un té influència i fons per a reunir diverses persones, ja s'hi pot posar a la portada amb alguna d'aquestes misterioses sigles. Després apareixerà mil vegades esmentat, encara que no siguin pàgines pròpies... Una cosa més curiosa encara: en una publicació anglesa col·lectiva un autor dóna la següent citació: «Torres, P. R. (ed.), *Doctors i escolars. II Congrés Internacional d'Història de les Universitats Hispàniques*, València, 1995, 2 vols., 1998». Pedro Ruiz Torres era llavors rector de la Universitat de València, i per amistat va fer una presentació dels volums, que no tenen ni (ed.), ni (dir.), ni res de semblant; la nota també ignora que els espanyols, per a bé o per a mal, tenim dos cognoms.

L'invent d'aquestes sigles es va rebre amb gran alegria a casa nostra i es va estendre, sobretot per algunes àrees i entre persones espavilades; de moment no s'ha escampat tant per les facultats de dret. En el cas dels treballs aquí reunits encara seria pitjor utilitzar-les —gairebé un abús—, perquè no hi ha dietes ni influència, només una amistat d'anys entre els que col·laborem en aquest número d'*Afers* sobre senyories i propietats.